

Göteborg 2050 – Hur ligger vi till idag?

Referat från seminarium på Miljöförvaltningen 28 februari 2007

Ann-Marie Ramnerö från Miljöförvaltningens plan- och trafikavdelning hälsade de cirka 90 åhörarna välkomna. Hon berättade att hon själv inte arbetat aktivt med projektet under projekttiden 2001-2004, men med det avslutande projektet Tidskapseln. Nu när Elin Löwendahl slutar på Göteborgs Miljövetenskapliga centrum vet hon inte om det blir fler sådana här arrangemang i Göteborg 2050 anda. Det finns inga sådana resurser även om Miljöförvaltningen nu förvaltar projektet med dess hemsida och informationsmaterial.

Ann-Marie visade bilder på två racerbilar från DN:s och GP:s motorbilagor som båda marknadsförs med miljöbudskap. Idag är det betydligt fler som pratar om klimat och miljö än för några år sedan! I Göteborg 2050 sa man t ex att vi i framtiden måste minska vår energianvändning med två tredjedelar, vilket idag inte anses särskilt radikalt.

Sedan tog **Kia Andreasson**, miljökommunalråd och ordförande i Göteborgs Stads miljönämnd, över ordet. Det var ingen av åhörarna som tillkännagav sig när hon inledde med att fråga hur många som inte var insatta i Göteborg 2050:s visioner. Hon förklarade att hon hade ambitionen att svara på frågan om huruvida kommunen lever upp till projektets visioner och påpekade att hon själv skulle vilja se en framtid likt den som målades upp i framtidsbilderna. Men vi pratar inte bara om en hållbar utveckling i Göteborg utan i hela Göteborgs- och Västra Götalandsregionen.

Kia menar att alla nivåer i beslut som tas i kommunen borde gå i linje med visionerna. Men det är inte bara politiska beslut som är viktiga, det krävs också att invånarna är "med på banan". Då handlar det mycket om attityd- och livsstilsförändringar. Kia visade en bild på en totalt översvämmad hamnkanal och menade att det kan se ut så om vi inte gör något åt växthusproblematiken.

Hon lyfter fram kollektivtrafiken som ett viktigt område. Där handlar det exempelvis om bättre pendelparkeringar, direktbussar och särskilda kollektivtrafikkörfält. Hon önskar också att vi kan få annan information än reklam, t ex om väginformation eller vad vi kan göra åt klimatproblemen, på de stora skyltar som idag finns längs vägar och vid parkeringsplatser.

Kia berättar vidare om satsningar vad gäller förnybar energi i staden. Ryaverket ska redan 2012 köras med en sjättedel syngas från biomassa istället för fossilgas. Man jobbar även för att bygga fler vindkraftverk och redan idag är Ullevis tak klätt med solceller.

"Transporter kan vi", säger Kia och menar att vi måste satsa mer på att lösa avfallsproblemen. Hon tycker inte heller att det som händer inom energi- och transportområdena räcker, trots att kommunen är duktiga vad gäller t ex miljöbilar och tjänstecyklar. De hinder för en långsiktigt hållbar utveckling hon ser idag är regionförstoring med ökade transporter, förtätning av Göteborgs centrum på bekostnad av grönytor, de ökade transporter som hamnens expansion innebär trots effektivare hamnbana och en befolkningstillväxt i Göteborg med exempelvis hårdare miljöbelastning på mark och hav som följd.

Kia avslutar med att påminna om medias intresse för klimatfrågan och visar upp Dagens Nyheters senaste resebilaga med rubriken "Vi måste ändra vårt sätt att resa".

Nästa föredragshållare är **Mats-Ola Larsson** från Trafikkontoret som berättar om vad trafikkontoret gör i förhållande till de transportvisioner som målades upp i Göteborg 2050. Mats-Ola arbetar med att påverka framförallt företag till mer hållbara transporter för människor och gods. Han har valt att berätta om visioner, trender och drivkrafterna bakom dessa utifrån tio sammanfattande meningar från Göteborg 2050s transportrapport.

Den första visionen är "korta färder till fots och på två hjul". Där ser Mats-Ola en långsam beteendeförändring. Han menar att vår benägenhet att färdas till fots eller med cykel minskar i takt med ökad disponibel inkomst tillsammans med strävan efter att minska ansträngningen. Men samtidigt syns ett ökat fokus från samhället på att ändra våra vanor, t ex genom Trafikkontoret, Vägverket och olika Klimp-projekt. Drivkrafterna bakom dessa trender är ökade inkomster, ökat utbud av vägar, bättre kollektivtrafik, billiga billösningar, mm. Hans slutsats är att nuvarande drivkrafter, både mentala och kommersiella, leder utvecklingen i Göteborg längre ifrån visionen om korta färder till fots och på två hjul. Det kommer att ta lång tid att se möjliga effekter av de satsningar som görs idag.

Nästa vision är "flexibla och effektiva kollektivtrafiklösningar". Här ser Mats-Ola en trend som pekar mot bättre utbud och fler resande men samtidigt lägre marknadsandel eftersom andra reseslag ökar ännu snabbare. Han menar att det finns både pengar och vilja. Drivkrafterna till detta är politikernas och allmänhetens vilja att investera i kollektivtrafiken. Inom projektet K2020 talas det om en fördubbling av marknadsandel (från 20 till 40%) till år 2020. Mats-Ola tror dock inte att det kommer att bli verklighet på grund av dagens fördelning mellan trafikinvesteringar och de skatter, styrmedel och bränslepriser som råder. Hans slutsats är att det är en osäker utveckling som vi kan påverka t ex genom ökade kostnader för att använda bil. Han lyfter trängselskatter i Göteborg som ett exempel på detta.

Den tredje sammanfattande punkten är "ändamålsenliga fordon i pooler". Mats-Ola ser en svag ökning, särskilt hos kommunen och i företag. Bilpooler finns idag för privatpersoner och för företag både i form av kooperativ och i kommersiell form. Han tror att det kan vara intressant för bil-leverantörer att här hitta nya målgrupper som idag varken vill hyra eller äga bil. Slutsatsen är att bilpoolslösningar fortfarande har

en bit kvar till marknadsgenombrott men definitivt är på väg mot Göteborg 2050s vision.

Teknikutvecklingen gör att bilarna idag drar lite mindre och troligtvis kommer att dra ännu lite mindre i framtiden. Visionen om "energieffektiva fordon" kommer således att kunna förverkligas. Mats-Ola ser dock en farhåga i att vi kanske gör av med mer energi ändå om fler kör mer. Han är särskilt orolig när det gäller godstransporter. Drivkrafterna inom detta område är bränslepris, skatter och EU-regler. Slutsatsen blir att en stark teknikutveckling för fordon går i linje med visionen.

I linje med visionen "drivmedel från solen" ser Mats-Ola att Göteborg är unikt med sin stora andel förnybara drivmedel inklusive el i kollektivtrafiken. Han tror också att det stora intresset både lokalt och nationellt kommer att kvarstå så att andelen förnybart kommer att fortsätta öka. Förnybara drivmedel är en populär åtgärd som gör att utvecklingen i Göteborg går närmare visionen.

Mats-Ola tar slutligen upp de godsrelaterade transportvisionerna "hemkörda varor", "färre och fyllda godstransporter" och "godstransporter på räls och till havs". Han menar att hemtransport av varor snart kommer att öka men inte som ersättning fysiska resor utan som komplement. Alla transportslag för godstransporter ökar, men samtidigt ökar handelns diversifiering och ökade omsättning innebär att väg- och flygtransporter ökar snabbast. Han tror att denna trend kommer att fortsätta både av ekonomiska och psykologiska skäl. Det verkar som om vi människor gillar att shoppa samtidigt som priset för att producera och transportera sjunker. Ökade inkomster, flexibel tid, mer fri tid och ökad livslängd är faktorer som bidrar till mer konsumtion och därmed ökade godstransporter. Mats-Ola tror alltså inte att de nuvarande trenderna går i linje med Göteborg 2050s visioner inom godstransportområdet.

Maria Blechingberg, miljöcontroller på Göteborg Energi börjar med att säga att rapporten "Solstad Göteborg 2050" är en fantastisk rapport som alla borde läsa. Hon fortsätter med att gå igenom områden som diskuteras i rapporten och ger en bild av Göteborg Energis del inom dessa områden.

Vindkraft: Svårt att få till storskaligt, det finns många projekt på gång, men det går för långsamt, anser Maria. Solceller: Har inte fått sitt teknikgenombrott ännu, idag krävs ekonomiska styrmedel för att få det lönsamt med elproduktion genom solkraft. Maria tillägger att Göteborg Energi bidrar till solenergiforskning genom sitt forskningsprogram. Vågkraft: Maria tipsar om en vågkraftsanläggning utanför Lysekil som man kan åka och titta på, denna är också delvis finansierad av Göteborg Energi. Hon menar att vågkraft kan komma att få kommersiellt genomslag inom en inte allt för lång framtid. Biobränslen: Maria berättar att Göteborg Energi femdubblat sin bioenergianvändning sedan 2002. Idag utgör den 15%. En stor del av fjärrvärmens, 40%, härrör från överskottsvärme från stadens raffinaderier. Även avfallsförbränning ger värme. Så länge dessa två källor finns, så behöver man inte elda biomassa till fjärrvärmens. Ibland används olja till fjärrvärmeproduktion i stadens ytterområde, här håller Göteborg Energi på att konvertera till flytande biobränsle, så idag används mindre än 1% olja. Biogas från rötning är kommersiellt idag och förgasning är på väg att bli kommersiellt. I en anläggning i Rya som planeras vara klar 2012 ska biomassa

förgasas. Gasen kan sedan användas både i kraftvärmeverket och som drivmedel. Vätgas: Ett vätgassamhälle hade varit fantastiskt, säger Maria, men menar att Göteborg Energi inte tagit så stora steg i den riktningen ännu, det är ännu en framtidsfråga. Hon påminner om att man måste tänka på vad vätgasen produceras ifrån och menar att när vi kan använda biogas för att framställa vätgas kan det bli intressant. Hon vill lyfta fram den verksamhet som bedrivs av föreningen "Vätgas Sverige" och som Göteborg Energi stöttar. Solvärme: Inte intressant i stor skala för fjärrvärme i Göteborg, menar Maria, eftersom vi har som störst värmeöverskott från avfallsförbränning och från raffinaderier på sommaren då solen värmer som mest.

Maria berättar också att Göteborg Energi arbetar med att kapa effekttoppar i fjärrvärmesystemet. Hon fortsätter med att företaget nu håller på att byta ut elmätare för att i framtiden kunna börja fjärrstyra kundernas effektuttag om det finns behov av att spara el-effekt, t ex kalla vinterdagar. Idag är betalningen för el baserad på kilowattimmar. I framtiden hoppas man kunna ta betalt för effekt istället.

Energilagring: Vätgas kan med fördel användas för att energilagring, men det görs inte idag. Att lagra värme i berggrum kan ligga närmare i tiden tror Maria. Hon menar också att Göteborg kan hjälpa sina kunder att spara energi. Bolaget arbetar med satsningar för att ändra både kundernas och de anställdas värderingar. De har själva exempelvis bilpool, tjänstecyklar. I framtiden tror Maria att de ska sälja behaglig inomhustemperatur istället för så mycket energi som möjligt. För att summera säger Maria att Göteborg Energi jobbar med en hel del som går i linje med Göteborg 2050s visioner, men med vissa områden i en väldigt långsam takt.

Lena Jakobsson, chef för Göteborgs Stads översiktsplaneavdelning inleder med de sammanfattande punkterna från en av Göteborg 2050s rapporten, denna gång "Urban struktur Göteborg 2050". Tät och blandad bebyggelse, energieffektiva byggnader och transporter, knutpunkter och närtorg, nya spår, plats för cykel och gång, handel vid torg och via dator, välskötta gröna ytor. Lena menar att alla dessa punkter tas upp på ett eller annat sätt i stadens nya översiktsplan, ÖPXX, vilken hon kommer att bygga sin presentation kring. Innan Lena presenterar översiktsplanearbetet berättar hon om andra kunskapsunderlag och projekt som idag arbetar med liknande frågor som inom Göteborg 2050 - projektet. Hon nämner förutom översiktsplanen: HUR2050 framtidens utmaning – tillsammans utveckla en hållbar region, K2020 som handlar om framtidens kollektivtrafik i Göteborgsområdet, SPÅR 2050 som handlar om framtiden järnväg och ett arbete med Uthållig tillväxt som drivs av Göteborgsregionens kommunalförbunds (GRs) och innehåller mål och strategier med fokus på hållbar regional struktur.

Stadsbyggnadskontorets översiktsplaneavdelning fick av kommunstyrelsen i juni 2005 i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan. Utgångspunkterna för uppdraget var att hålla sig till en uppdateringskaraktär, fokusera på strategiska frågor och utgå ifrån fullmäktiges vision och prioriterade mål. Ur stadens budget kan man t ex utläsa dessa visioner och mål: "Fortsatt utbyggnad med 2000-2500 bostäder/ år", "Resande med kollektivtrafik och cykel ska öka i förhållande till biltrafiken", "Ökad integration.... eftersträva likvärdiga förutsättningar för studier, arbete och boende".

De övergripande strategierna för stadens utbyggnad är: "Bygg och utveckla centralt!", "Komplettera och blanda!", "Utveckla det Göteborgska!", "Stärk kollektivtrafiken!", "Koncentrera vid knutpunkter!", "Ytterområden sparas för att skapa handlingsfrihet för framtiden!", "Plats för hamn och verksamheter!" och "Bättre kontakt över älven!". Utifrån dessa strategier har man formulerat 13 strategiska frågor:

1. Göteborgs roll i en växande region
2. Fler bostäder
3. Förändrad handel
4. Aktivt näringsliv
5. Nordens logistikcentrum
6. Ökat transportbehov
7. Natur och kultur för attraktivitet
8. Tillgång till kusten
9. Mångfald, tryggt och mänskligt
10. Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet
11. Robust samhälle
12. Särskilda lokaliseringar
13. Hållbar utveckling på lång sikt

Lena fortsätter med att berätta att man tänker sig Göteborg som regionens centrum och en stark och tillgänglig regionkärna. Man antar att Göteborgsregionens invånare ska öka från 940 000 idag till 1 500 000 år 2020. Detta innebär att en regionförstoring där kärnan stärks med attraktivt boende och mångsidigt näringsliv och att transportsystemet byggs ut för ökad kapacitet och tillgänglighet. Man har studerat fyra alternativa utbyggnadsprinciper där det första är en jämförelsebild som speglar hur det ser ut idag, den andra på att dagens kompletteras, den tredje bygger på en knutpunktsstruktur och den fjärde på en struktur med stråk. Lena visar en kartbild som speglar att man kommer att utgå från en komplettering med byggande i strategiska knutpunkter. De som bor och vill bo i Göteborg ska kunna erbjudas goda bostäder i en trygg och stimulerande miljö i en hållbar stadsstruktur. Göteborgs ska vara en trygg stad där alla kan känna tillhörighet i offentliga rum och kan mötas. Som exempel på utbyggnad i Göteborg visar Lena bilder på dagens och framtidens norra och södra älvstranden, kvarteret Venus i Gårda, nya bostäder i Högsbo, i Hildedal och i Gårdsten.

GR:s tillväxtstrategi innehåller mål som säger att det i centrala Göteborg ska till år 2020 finnas 30 000 nya bostäder och 40 000 nya arbetande. Lena visar kartbilder och berättar om områdesvisa inriktningar för centrala förnyelseområden, mellanstaden, storindustri, hamn, logistik, kusten, naturområden och framtidens utveckling. Hon sa till exempel att kollektivtrafik, gående och cyklande ska prioriteras både i centrala Göteborg och i centrala förnyelseområden, att man ska bygga blandat i centrala förnyelseområden och i mellanstaden, länka samman befintliga stadsdelar, i första hand bygga på ianspråktagen mark, inte kombinera med bostäder i industri- och hamnområden. Kusten ska vara en tillgång för alla. Göteborgs strategiska knutpunkter föreslås vara: City, Backaplan, Frölunda Torg, Angereds Centrum och Gamlestaden.

Lena visar bilder över utbyggt spårnät från projektet Spår2050 och förslag för mer och effektivare kollektivtrafik från K2020. Hon nämner också att Göteborg måste vara en robust stad där man ska bygga säkert, säkra dricksvattnet, ha ett åligt trafiksystem, minska miljöstörningarna och öka beredskapen. Till sist frågar hon sig hur vi får med de väldigt viktiga sociala aspekterna i översiktsplanarbetet och om det överhuvudtaget går att prata om en hållbar regionförstoring.

På Göteborgs Stads hemsida: <http://www.goteborg.se/oversiktsplan> finns mer information om förslaget till översiktsplan, samrådshandlingar, samrådsmöten, lokala program etc.

Ann-Marie berättar att **Rebecca Palosaari** som skulle presentera vad som händer inom området "hållbar mat" idag tyvärr ligger hemma i influensa. Sedan välkomnar Ann-Marie alla att ta för sig av krav-märkt kaffe, thé, bullar och frukt. Hon berättar att bageriet LasseMaja som bullarna kommer från efter Miljöförvaltningens stora inköp av kravmärkt har börjat baka alla bakverk med krav-märkt mjöl.

Även **Bo Antoni** från Göteborgs Stads kretsloppskontor förhåller sig till de sammanfattande punkterna i en av Göteborg 2050s rapporter. Nu handlar det om Kretsloppsfrågor och punkterna är: "Kraftigt minskade avfallsmängder", "Kretsloppsanpassade långlivade produkter", "Produktåteranvändning och materialåtervinning", "Ren och synlig vattenmiljö", "Lokal vattenrening", "Gödning till jord- och skogsbruk" och "Få men säkra slutförvar". Bo säger att han kommer att prata mest om den första punkten som handlar om att minska avfallsmängderna. Det som är svårast men viktigast, menar han. Den andra punkten om produkters utformning kommer han inte alls att beröra.

Bo tycker att ökningen av avfallsmängderna visar på en utveckling åt fel håll. Han ser att avfallsmängderna tydligt hänger ihop med rådande konjunktur. Det finns ett klart samband med vad och hur mycket vi konsumerar och mängden avfall. Han nämner flera exempel på vad krävs för att förändra detta samband. Det handlar om en ökad medvetenhet hos konsumenter, förändrad syn på prylar, utveckling av förpackningar och material samt mer tjänstekonsumtion i relation till varukonsumtion. Sedan visar Bo en graf där man kan se att mängden hushållsavfall per person i Göteborg har ökat från 344 kg år 1970 till 417 kg år 2006. Kretsloppskontoret har ambitionen att börja bryta ned data och utreda hur de på bästa sätt kan arbeta med påverkan. Bo säger att han tror att det viktigt att t ex se till "de mjuka frågorna" för att förstå hur vi kan minska avfallsmängderna.

Varför ökar då hushållsavfallet? Bo nämner flera troliga orsaker såsom att kläder, möbler och andra prylar blivit allt billigare. Sådana varor som man förr köpte sällan är idag mer av förbrukningsvaror som byts ofta. Andra orsaker kan vara att elektronik snabbt blir omodern, barn har allt fler leksaker, vi äter mer färdiglagad mat, många gratistidningar sprids i stora upplagor, hemmasnickrandet ökar, fritidssysselsättningar kräver fler prylar.

Bo funderar över om vi idag ser en liknande brytning i samhällsdebatten som syntes i början av 1960-talet då boken "Tyst vår" fick stor uppmärksamhet. Idag är det klimatproblematiken som debatteras flitigt i hela samhället. Han nämner Sternrapporten och IPPCs rapport som viktiga debattinlägg idag. Bo ser många positiva exempel inom miljöområdet idag, t ex ökat antal miljöbilar, nationella program för förebyggande av avfall, Reach, rättvisemärkning och tjänstesamhällets fortsättning.

Så kommer Bo in på området återanvändning och återvinning. Där lyfter han fram några punkter som han anser vara viktiga och som man inom Kretsloppskontoret arbetar för att uppfylla: Återanvändning av produkter, bättre märkning, sortering nära hemmet och att göra bra produkter av avfallet. Han berättar att Naturvårdsverket arbetar med att utreda om det är möjligt att materialinsamla istället för att förpackningsinsamla. Naturvårdsverket gör försök på materialinsamling av metaller.

Bo bjuder in alla till invigningen av kretsloppsparken i Alelyckan den 5 maj! Dit kan man ta med sig sådant som man själv inte vill ha, men som andra kan ha nytta av. Varor och material återanvänds eller återvinns genom t ex second hand försäljning, återbruket och returhuset. Där finns också återvinningscentral och sorteringsstation. På någons fråga om det går buss till Alelyckan svarar Bo ja. Han hoppas att även spårvagnen som går förbi ska få en hållplats där i framtiden.

Forskning och utredning pågår också för rötning av biologiskt avfall istället för kompostering. Kopplat till Göteborg 2050s sammanfattande punkter "ren och synlig vattenmiljö", "lokal vattenrening" och "gödning till jord- och skogsbruk" pratar Bo om hans förhoppningar att skydda råvattentäkter, att hålla avloppet fritt från föroreningar, att ta hänsyn till klimatförändringarna och att minska föroreningarna från dagvatten. Han tar också upp småskalig avloppsrening som komplement och menar att det är ett mål att kunna använda näringsämnen i slammet till jordbruk. När det gäller skydd av råvattentäkter ser Bo vikt i att utöka vattenskyddsområdena. Det är också nödvändigt att göra riskanalyser, för att exempelvis undvika tunnelras. Han vill även se nya investeringar i vattenverken och att vi fortsätter att fundera på en alternativ råvattenkälla. Gråbo bör i detta sammanhang skyddas för framtiden.

Sedan berättar Bo om en systemstudie som genomförts för avlopp i Göteborg. Det har varit ett samarbetsprojekt mellan Kretsloppskontoret, VA-verket, Gyaab och Urban Water på Chalmers. Syftet är att ta fram ett underlag för beslut om inriktningen för avloppssystemet i Göteborg år 2050 och man tänker sig redovisning av resultaten under sommaren 2007. De alternativa systemprinciper som diskuteras är så kallade "End of Pipe – lösningar" kontra källstrategier. End of Pipe – alternativet kräver förbättrade centrala system, medan om man istället satsar på källstrategier ser lösningar som handlar om att fånga näringen och stoppa föroreningarna vid källan. Förhoppningen är att kunna genomföra en liknande studie för avfall.

För att anknyta till punkten "Få men säkra slutförvar" nämner Bo det nya deponidirektiv som införs 2008 och nya deponiförbud som förväntas komma mellan 2010 och 2025. Detta kommer exempelvis att innebära att 44 av 53 deponier i Västra Götaland stängs. Han säger också att vi bör se Fläskebo som en regional resurs.

Sedan blir det dags för den andre Bo att prata om visionen om det goda livet och uthållig tillväxt utifrån Göteborgsregionens kommunalförbunds perspektiv. **Bo Aronsson** som är planeringschef på GR inleder med att konstatera att vi är inne i en tid av förändring. Han berättar om hur 1963 års regionplan har lagt grunden för t ex det trafiksystem vi har idag och menar att de planer vi gör idag kommer att ha stor inverkan på Göteborgsregionens utveckling långt in i framtiden. Han fortsätter med att säga att han kommer att prata om den rådslagsprocess som varit i gång i regionen sedan Göteborg 2050 – projektet avslutades. Då hade råslag 1 avslutats och råslag 2 påbörjats. Idag ser han en annan bild än han gjorde i början av 2005. Idag finns det många regionala satsningar med hållbarhet i fokus, t ex – ”Vision Västra Götaland – Det goda livet”, GRs ”Uthållig tillväxt – mål och strategier med fokus på hållbar regional struktur” och ”K2020” som idag är ett politiskt förankrat projekt. Göteborgsregionens kommunalförbund har fått uppdraget att påbörja arbetet med en regional strukturbild och ett annat uppdrag som går ut på att vidareutveckla hållbarhetsmodellen, med särskilt fokus på den sociala dimensionen. GRs arbete utgår från ”Vision Västra Götaland – Det goda livet” som innebär att man vill verka för ”en utveckling i balans mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna och en tillämpning av perspektiven; den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering”.

När nu råslag 3 har avslutats konstaterar Bo att GRs presidium nu har träffats och pratat uthållig tillväxt med alla regionens 13 fullmäktigeförsamlingar, vilket innebär över 1000 politiker. I förbundsstyrelsens seminarier inom råslag 3 har många frågor diskuterats och kollektivtrafiken framhållits som en särskilt viktig fråga.

En vision för GR är att regionen ska vara en stark och tydlig tillväxtregion i Europa. Han påminner om att Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion idag har nästan en miljon invånare. När man talar om uthållig tillväxt menar man en tillväxt som skapar resurser för alla. Stärkta regionala kvaliteter ger tillsammans med en större befolkning och effektivare mobilitet en stärkt regional struktur, vilket i sin tur genererar uthållig tillväxt. Viktiga mål och strategiområden är att stimulera en fortsatt befolkningstillväxt och samtidigt ta vara på de möjligheter en fortsatt regionförstoring ger, att stärka de kvaliteter som gör att vi vill bo, leva och verka i Göteborgsregionen, att skapa en stark och långsiktigt hållbar regional struktur som utgår från storstadsområdets möjligheter, att utveckla en långsiktigt hållbar infrastruktur med en attraktiv kollektivtrafik och att fördjupa samarbetet ytterligare mellan alla inblandade aktörer.

För att stärka de kvaliteter som gör att vi vill bo, leva och verka i Göteborgsregionen vill man exempelvis ta till vara närheten till kust, hav, skogar och sjöar för att utveckla regionens attraktionskraft och utforma stads- och andra tätortsmiljöer så att de inbjuder till ett rikt stads- och vardagsliv. För att skapa den starka och långsiktigt hållbara regionala strukturen vill man att Göteborgsregionen ska utvecklas med en stark och attraktiv regional kärna och längs tydliga stråk med ett flertal starka och attraktiva regiondelscentrum. Kärnan ska stärkas med ytterligare 40 000 arbetsplatser och 30 000 boende fram till 2020. Den långsiktiga inriktningen ska vara att skapa en befolkningsmässig balans nord – syd med älven och Sävån som mittaxel, säger Bo. Han menar att en tuff uppgift läggs på Göteborg när man säger att kärnan ska stärkas, men Göteborg har nu tagit täten i och med förslag till ÖPXX.

Vad gör GR då för att nå uppsatta mål? Bo upprepar att de just nu jobbar med att ta fram en strukturbild för Göteborgsregionen, han säger att GR samordnar och stärker infrastrukturplaneringen, stärker analysen och kunskapsuppbyggnaden och utvecklar hållbarhetsmodellen.

Sist vill Bo påpeka att GR kommer att fortsätta att utveckla tankarna för den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Han visar en bild över ohälsotal i olika delar i regionen, vilket visar på den sociala polarisering vi har idag. Med ohälsotal menas det totala antalet dagar som de sjukförsäkrade har någon form av ersättning. De högsta ohälsotalen finns idag i Frölunda, Biskopsgården och Bergsjön. Vi behöver fortsätta diskutera visionen om det Det goda livet, både med politiker och med oss tjänstemän, avslutar Bo.

Sist i programmet stod **Johan Swahn** och **Hans Eek** som var de båda projektkoordinatorerna i Göteborg 2050. De skulle ha kommenterat läget 2007, men fick båda förhinder att delta. Hans låg hemma i influensa och Johan var i Stockholm och träffade ministrar och statssekreterare i sin nya tjänst inom MKG - Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning. Ann-Marie läste upp en hälsning från Johan där han säger att han tycker det är synd att han inte kan vara med och att han hoppas att sådana här arrangemang där vi påminner oss om projektet kan återkomma med jämna mellanrum. Den tidigare projektassistenten och informatören **Elin Löwendahl** får hoppa in och ge sina reflektioner utifrån presentationerna över vad som händer på hållbarhetsområdet i regionen idag. Hon säger att hon är väldigt glad över att höra om alla positiva satsningar och projekt som pågår, t ex förslagen inom ÖPXX, K2020, Spår2050, Alelyckan och biobränslekombinat Rya. Hon är samtidigt bekymrad över den transportökning och de ökade avfallsmängder vi fortfarande ser och planerar för i framtiden i och med regionförstoring och tillväxtökning med hjälp av ökande varuströmmar. När Elin reflekterar över dagen och över projektet i sin helhet återkommer hon till att vi lätt hamnar i diskussioner om fysiska strukturer och teknikutveckling, men att målet ju är en social hållbarhet. Vi får inte glömma att diskutera och ta till åtgärder inom det sociala området. Hon vill belysa vikten av att tänka i positiva bilder när det gäller hållbarhet och framtid. Det är inte alltid lätt att ställa om till hållbarhet, men det ska vara lätt och roligt att leva hållbart!